گریمان بەختیار عەلی و برادەرەکانی، نیتشە، هایدەگەر و سلۆتەر دایکی کوردن، ئەی هیتلەرەکەیان کێیە؟!

ئەلتوسیر: (لەواقیعدا، فەلسەفە لەدوا پێناسەکردنیدا، سیاسەتە)

سەلام عەبدوڵڵا
بەشی یەکەم

لە چەند ساڵی رابردووداو تا ئێستا، کۆمەڵێ گۆڤار، رۆژنامەو دەزگای بڵاوکردنەوە، بایەخ بە بەرهەمەکانی دوو فەیلەسوفی ئەڵمانی(نیتشە و هایدێگەر)وپەیرەوانیان دەدەن، بۆ نموونە کۆمەڵناسێکی راسیست وەك ماکس فیبەر (...دژ بە سلاڤییەکان و پێش هەموو شتێك لە دژی پۆلەندییە دواکەوتووەکان-لە سیمنارکەی فرایبۆرگ وەرگیراوە-و پیتەر سلۆتەردایك). هەروا چەندین کتێب، ناميلکەو وتاری وەرگێراوەیان بڵاوکردووەتەوە. ئەم کروپ و تاقم و کەسانە بەناوی"رۆشنبیری بێلایەن و"ئەکادیمیست"وە کاردەکەن و نیازیان گوایە ئەوەیە، بە زمانی فەلسەفی بدوێن و ئەوەی پێیان نوێیەو خزمەت بە بواری رۆشنبیری کورد دەکات! دەزگاکانی راگەیاندنی هەردوو پارتە زلهێزەکەش، بەناوی دیموکراسی و مافی ئازادی بیروڕا، رۆڵی رێگاخۆشکەرەوە بۆ ئەو گروپ و کەسانە بینیوەو دریغی لە دەمچەورکردنیان ناکەن، تەنانەت بۆ(بەختیار عەلی)یەکیش کە دەنووسێ:(...ببێتە شارێگایەك بۆ حوکمی میگەل و زۆرینەی نەخوێندەوار و ئایدۆلۆژیا ناعەقلانییەکانی خۆرهەڵات_بەختیار عەلی بۆ کوردستانی نوێ١٤/٨/٢٠٠٥، پوکئۆنلاین-).ئەم جۆرە دەربڕینە سووکایەتییەکی گەورەیە بە خەڵك و بەختیار لە مامۆستا ئەلمانییە مرۆڤکوژەکەی وەریگرتووە: نیتشە پێغەمبەری کۆمەڵکوژی و ئەنفاڵە-! شوبهاندنی خەڵك بە میگەل و زۆرینەی نەخوێندەوار(بۆ نموونە، سەدان هەزاران خەڵکی ئەنفالکراو لە کوردستان" ملیونان قوربانی کۆشتنی پیشەسازییانەی جوو، سنتی و رۆماکان لە ئەلمانیا یان کۆمەڵکوژی ئەرمەنەکان لە تورکیا و ئەوانەی تر نەخوێندەوار بوون)و لە پێناو "مرۆڤی باڵا"و "کۆمەڵگەی هەڵبژاردە"بووە ئەگەر ئەو"سەربەخۆ و بێ ئیدۆلۆژیانە" ئاگاداری بۆچوونە دڕندەو دواکەوتووەکانی ئەو فەیلەسوفانە (نیتشە، هایدەگەر و سلۆتەردایك) نەبن و بە ناهوشیارییەوە داکۆکیان لێ دەکەن، ئەوا دەبێ لێیان ببوورین و بە کەسانی سەرلێشێواو و کاڵفامیان بناسین، بەڵام ئەگەر بەڕاستی ئاگادارییان هەیەو هوشیارانە داکۆکیان لێ دەکەن و بەخەڵکیان دەناسێنن، ئەوا دەبێ وەك تاوانبار بناسرێن و تێمەش بە خەڵك دەڵێن: بڕوانن بەو جۆرە کەسانە چۆن لە پشت مێزەکانیانەوە، دەست بۆ ئاگر و تاوانی وەحشیگەرییانە دەبەن و چۆن دەیانەوێت خەڵك فێری رەگەزپەرستی، کۆمەڵگەی نوخبە (دەستەبژێر)و قیژهاتنەوە لە خەڵك و دژایەتیکردنی سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم و سووکایەتی پێکردن بە ژنان و دامەزراندنی سیستێمی کۆیلایەتی دەکەن و لە هەمووی گرنگتریش ئەوەیە بیسەلمێنن کە ئەو کەسانە هەرگیز بێ لایەن نین وخزمەتکارو کۆیلەی بەرەی چەوساندنەوەی مرۆڤ بۆ مرۆڤن! هیچ جیاوازییەك نییە لە نێوان بۆمباو کۆمەڵکوژییەکانی هیتلەرو بۆچوونەکانی نیتشەو هایدەگەرو سلۆتەردایکیش وەك قوتابییەکی هەردووکیان.

ئێستا دەبێ لەم نووسینەدا، لەسەر بنەمای خوێندنی دەقی ئەو"فەیلەسوفانە"و بۆچوونی شارەزا و لێکۆڵەرەکانی دەستی یەکەم، ئەم بۆچوونانە بسەلمێنین و وڵامی ئەم پرسیارانە بدەینەوە: فلانە فەیلەسوف لە ئاستی ناکۆکییەکانی ناو کۆمەڵگە لەکوێ راوەستاوەو چۆن مامەڵەی لەتەك دەکات و دەیەوێ بە چی بگات و چۆن؟ ئایا بۆچوونەکانیان بەراست سەربەخۆ و بێلایەنن؟

راستە نیتشە فەیلەسوفە، بەڵام فەلسەفەکەی خزمەت بە کێ و بەچی دەکات؟

ناکرێ باس لە بیرمەندێك بکرێ، بەبێ ئەوەی سەرنجی ئەو قۆناغەی تێدا ژیاوە، لە بەرچاو نەگرین. سەردەمی نیتشە، سەردەمی شۆڕش و بەرخۆدان بوو، هەر لە کۆمونەی پاریس تا راپەڕینی جووتیارییەکان و پێکهاتنی چینی کرێکاری ئەلمانی. هەڵبەت هەر زانا وچینێك هەڵویستی خۆی لەو پەرەسەندنانە راگەیاندووە و نیتشە یەکێکە لەوانەی کە بە شێوەیەکی ئیدۆلۆژی و حیزبیانەی پەتی، بۆچوونی خۆی راگەیاندووە.

نیتشەی"هزرڤان" لە (زەردەشت وای گوت، پەرەگرافی٤٨)دا دەڵێ: (ئەگەر رێ بە هەموو کەسێك بدرێت فێری خوێندن ببێت، بە بەردەوامی نەك تەنها نووسین بۆگەن دەکات، بەڵکو بیرکردنەوەش)

ئەگەر پرسیار بکەین: ئەم بۆچوونە خزمەت با چی دەکات؟ ئایا ئەو بۆچوونە درووستە، یان گێلانەیە؟ مەریوان قانع لە ووتارێکی هاوڵاتی نووسیبووی((نیتشە ئەو فەیلەسوفەی کە دەیویست هەموومان بکات بە شاعیر))، ئایا شوێنی شیعر لەو بۆچوونەدا بەدی دەکرێت؟

نیتشە چونکە زۆر جەخت لەسەر توێژی هەڵبژاردەی کۆمەڵگە دەکا و رقی لەهەژارەکانەو بەرهەمەکانی خزمەت بە "هەڵبژاردەی"کۆمەڵگە دەکات، بۆیە زۆر ئاساییە لە لای، بەو شێوەیە سوکایەتی بە جەماوەر بکات و لە دژی ئەوە راوەستاوە، هەموو کەسێك فێری خوێندن و نووسین ببێت، رێك بە پێچەوانەی بۆچوونی بیرمەند و رابەری حیزبی شیوعی ئەلمانی ئیرنست تیلمان کە بەدەستی فاشیستەکان، کوژرا کە دەڵێ((زانست دەسەڵاتە، دەسەڵاتیش زانستە))، تا زانست بخاتە خزمەتی ژێردەستەکان و بە شێوەیەکی زانستی فێری چۆنییەتی دەسەڵاتدارێتی بن. ئەمە دوو جیهانبینی جیاوازن و ئەمرۆیش بە پێچەوانەی بۆچوونی ئەو"هزرڤانە"لە سەر ئاستی جیهانیش هەوڵدەدرێت، نەخوێندەواری با گشتی قڕ بکرێت.

هەر لە هەمان کتێبدا نیتشە لە زردەشت وای گوت لە(Vom Gesindel، بەشی١٢٤) نووسیویەتی: (ژیان سەرچاوی ئارەزووە، بەڵام ل هەر کوێ خزمەتچییەکان لە تەکدا لێی بخۆنەوە. هەموو بیرەکان ژەهراوی دەبن)

ئەگەر جەماعەتی رەهەند بە هەڤاڵ فاروقی هاوبیری جارانیشیانەوە بە راستی (gesindel)ی بازرگان و سەرمایە وخاوەن عەقارەکان نەبن، دەبوون بە پەیرەوانی ئەو ئەلمانییە سافلە؟! مارکس راستی گوتووە کە بیری ئەلمانی لە خوارەوەی ئاستی رەخنەگرتنە، بەڵام هەر وەك بابەتێك بۆ رەخنەگرتن دەمێنێتەوە، هەر بۆیەشە، سالانێکە خۆمم بە نووسین و بۆچوونەکانی ئەو گروپ و کەسانەوە خەریك نەکردووە، چونکە ئەو(مارکس) قسەی لەبارەی ئەقڵی ئەلمانی کردووە، من بۆچی دوای نزیکەی٢٠٠ساڵ خۆم بە"فەیلەسوفە کوردە" دۆستەکانی ئەو کابرا گەمژەیە، خەریك بکەم. بەختیار پێی وایە ئەگەر بە زمانێکی "ستاندار"ی نوخبەوە بنووسێ(ئەسپەکە رادەکات) ئەوا خەڵکیش چیتر نالێن(ئەسپ غاردەدا)!

پێدەچێت"فەیلەسوفە کوردەکانی سلیمانی و هەولێر" زۆر سەرسام بن بەم بۆچوونەی نیتشە: (ئەوە بە ئاسانی ئیمکان نییە لە خوێنێکی دەرەکی تێبگەیت: من رەقم لە خوێنەوارە بێ کارەکانە)!

ئایا مرۆڤی دەرەکی هەیە؟ ئەو دەربڕینە لە ئەدەبی مرۆڤدۆستان نامۆیە و تەنها شیاوی ئەلمانییەکی رەگەزپەرستی قیزەونە! بۆ نموونە بەختیار عەلی وەك سەرۆشێکی رۆژهەڵاتی لەلایەن نیتشە و پەیرەوانی ژێرپێ دەخرێت، بەڵام ئەم ئەوەندە"زیرەك و شارەزایە"، ناتوانێ ئەمە بخوێنێتەوە و دەرسی لێ وەربگرێ، بەپێچەوانە بەرگری لێ دەکات! نیتشە زۆر رەگەزپەرستانە لە سوکراتی فەیلەسوف دەدوێ و دەنووسێ: (سوکرات بە پێی باوباپیرانی، سەر با گەلە نزمەکانەو شوان بووە. مرۆڤ ئەمە دەزانێ و بە چاوی خۆی دەبیبینێ چەند ناشرینە. ئایا سوکرات بە راستی یۆنانی بووە؟)، بۆیە ئاساییە ئەگەر گریمانەی ئەوە بکەین، نیتشە چاوی بە بەختیار بگەوێ، ئەوا تا" گردە سەرکەشەکانی ئەزمەر"بەرشەقی دەدا، چونکە هیچی لە رەگەزی مرۆیەکی ئاری یان مرۆڤی باڵا، ناکا!!

کەفوکوڵی ئەم"پوپیلانە" لە دژایەتی نیتشە بۆ سۆسیالیزم دادەمرکێتەوە، چونکە بەختیار ئەوەندە لە مارکسیزم قەڵسە، لە گفتوگۆیەکیدا لە گۆڤاری رامان، لەبری ئەوەی رژێمی فاشیستی بەعس بە رژێمی فاشیستی ئەلمانی بشوبهێنێ، بە دەسەڵاتی سۆڤێت شوبهاندویەتی و وەك لایەنگیرانی تیئۆری (تۆتالیتاریزم) هەڵویست وەردەگرێ گەر چی لەوانەیشە نەزانێ ئەمانە کێن و چییان گوتوە!!

نیتشە لە (Nachgelassene Fragemente, Herbst1869-1872)دا دەنووسێ: (فێرکردنی هەرە گشتی، واتە بەربەرییەت و بە هەمان شێوە پێشمەرجی کۆمۆنیزمە)!

کۆمونیزم و بەرفراوانکردنی رۆشنبیری لەناو خەڵك، کۆتایی رۆشنبیرییە! ئەمەیە شاعرییەتی زمان و رۆشنبیری"هزرڤانی هەرە گەورەی میژوو"؟ ئایا ئەم دەربڕینە، چەند بێ لایەنانە نووسراوە و بیری لێکراوەتەوە؟ ئاخر هەر ئەم بۆچوونانەیە کە"فەیلەسوفە"کوردەکانی سەرسام کردووە و بەدوای کەوتوون و هەوڵدەدەن خەڵکیشی بۆ رێکبخەن!

لە کتێبی(Der willen zur Macht) کە لایەنگرانی بە شاکاری نیتشەی دەزانن، نووسیویەتی: (دەبێ لە پەیوەندی هەموو فۆرمەکانی گەندەڵی تێبگەین و لە تەکیاندا، گەندەڵی مسیحییەکانمان لە بیر نەچێت (باسکاڵ وەك نموونە)، بەهەمان ئەندازە گەندەڵی سۆسیالیستە-کۆمۆنیستەکان (دەرئەنجامی مسیحییەت)و بەرزترین کۆنسێپتی کۆمەڵایەتی سۆسیالیستەکان، نزمترین ئاستە لە رێکخستنی کۆمەڵگەکان. لێرەدا نابێ رێککەوتن بکرێ: لێرەدا دەبێ سەربڕین، لەناوبردن و جەنگ بەرپا بکرێت-ل٣٩) یان لە بەشی١٠٠٣ی هەمان سەرچاوەدا، بەرزنرخاندنی جەنگ یەکێکە لەو خەسلەتانە کە بە ((بەڵێ)) وەڵام داوەتەوە. گروپی رەهەند لێرەوە سەرچاوە و ئیلهامیان وەرگرتووە و بەم ئەقلییەتەوە لەبەرامبەر بزووتنەوەی شیوعی رادەوەستن و بە هەستی نیتشە و هایدەگەرییەوە مامەڵە دەکەن، ئاخر نیتشە پێی وایە: (هەست ناسکی زۆربەی مرۆڤەکان، نەخۆشی و ناسروشتییە-هەمان سەرچاوە، بەشی٥٢)

"بلیمەتی" نیتشە لەمەش راناوەستێ و داهێنانەکەی بەم شێوەیە دەردەبڕێ: (تیئۆری داهێنان: شێتەکان، تاوانبارەکان، ئەنارشیستەکان، هەموو ئەمانە چینی چەوساوە نین، بەڵکو فرێدراوی کۆمەڵگای تا ئێستای هەموو چینەکانن). جیهانی نیتشە نموونەی بیری تاوان و درندایەتییە بە هەموو رەهەندەکانییەوە و دەتوانین بە ئاسانی دیاری بکەین، بە بێ ئەوەی بگەینە ئاستی زۆر باڵای گیزندلگەلێك وەك گروپی رەهەند، هەر ئەوەندە بەسە بزانین نیتشە چیتری لەبارەی جەنگ راگەیاندن دەڵێ: (راگەیاندنی جەنگ لەلایەن مرۆڤە باڵاکانەوە ل دژی جەماوەر، پێویستە...-بەشی٨٦١)

لەواندیە هیتلەر بەقەد نیتشە جەنگخواز بێت و بە پیرۆزی بزانێ، چونکە بەشانازییە دەنووسێ(بەهەشت لە ژێر سێبەری شمشێرەکانە-هەمان سەرچاوە، بەشی٤٥٢)! کاتێ ئەو مەرگی خوا رادەگەیەنێ، ئیدی باسی کامە بەهەشت دەکا؟ هەروا دەبێ بپرسین کام خوا مرد؟! شوێنی مردنی لە کوێیە؟!

نیتشە بە زمانێکی" زۆر فەلسەفی و سەربەخۆ" راگرتنی سیستێمی کۆیلایەتیش بەرز رادەگرێ و دەنووسێ: (ئەگەر ئەوە راست بێت کە یۆنانییەکان لەبەر راگرتنی کۆیلە، خاپوور بوون...ئێمە بەهۆی نوقسانیمان لە کۆیلە، لەناودەچین-هەمان سەرچاوە)

هەڵویستی نیتشە لەبارەی ژنانەوە، "داهێنانێکی گەورەیە"و شایەنی ئەوەیە،" عولەما"کانی گروپی رەهەند شوێن پێی هەڵبگرن! ئەوەتە دەنووسێ: (ژن شایستەی هاوڕێتی نییە، چونکە لە خۆشەویستی بەولاوە، شتێکی تر نازانێت) یان: (کاتێك دەبینم پیاوێکی خانەدان ژنێکی لاژك و پاپۆکەی هێناوە، حەز دەکەم زەمین قوتم بدات.)...(خۆشبەختی پیاو وابەستەی ویست و ئیرادەی خۆیەتی، بەڵام خۆشبەختی ژن بە ئیرادەی پیاوەوە بەندە)!...(لە دواییدا: مێینە! نیوەی مرۆڤایەتی لاوازە و نموونەی نەخۆشییە...-هەمان سەرچاوە)!

پێدەچێت ئەو بلیمەتانە هەر تەنها گوتەی نیتشە(ئەگەر چووی بۆ ژن، قامچێکەت لەگەل خۆت ببە)، دەزانن و ئیتر دەتوانن لێی ببوێرن یان پاکانەی بۆ بکەن، بەڵام پرسیارێك خۆی دەسەپێنێ و دەبێ بکرێ: ئایا لە خراپترین دەقی کۆمونیستەکان(شیوعییەکان)، هەڵویستی ئەوەندە خوارووخێچ و نزم نووسراوە؟!!

نیتشە لە دوا دەقی"شاکار"ەکەیدا نووسیویەتی: (ئامانج مرۆڤایەتی نییە، بەڵکو مرۆڤی باڵایە)

ئەم بۆچوونانە سەرچاوەی ئەو ژەهر و قینەیە کە گروپی رەهەند لەناو ئەم خەڵکە کە بە بۆچوونی نیتشە نزم و بێ کەڵکن، بڵاودەکەنەوە بەداخەوە کەسانی وا نزم و سووك هەن کە بە ئومێدیان دەزانن، جا ئومێدێك ئەم قوتابخانە درندەیە بێت، دەبێ چییان لێ چاوەڕوان بکرێت؟!

لۆکاش لە(وێرانکردنی ئەقڵ) دەنووسێ: (لە میرشکۆفسکی و گیدە تا شپێنگلەر، بێملەر و رۆزنبێرگیش، هیچ رەوتێکی کۆنەپەرەستانە لە سەردەمی ئیمپریالیزم نییە، فێرکارییەکی گرنگی-نیتشە-یان، وەرنەگرتبێ). فاشیستەکان تاوەکو ئیمرۆ، نیتشە بە نموونەی باڵای بیرکردنەوەیان دەبینن و فەلسەفەکەی رێك، فەلسەفەی سیاسییانە و بە بەراستیش بۆچوونەکانی هیچ گومانێکی نەهێشتووەتەوە لە بارەی شێوەی رێکخستنی جیهان: دەسەڵاتی دەستەبژێر، زەبروزەنگ و جەنگ، دژایەتی کۆمونیزم، کۆیلەراگرتن و دژایەتیکردن و لەناوبردنی هەر درووشم و خواست و مەبەستێك وەك یەکسانی بەمانا شیوعییەکەی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی... هتد!

ڤێکتۆر فاریاس ١٢ساڵ لە ژیانی خۆی بۆ لێکۆڵینەوە لەبارەی مارتین هایدێگەر تەرخانکردو لە پایزی١٩٨٧دا وەك کتێبێك لە ژێر ناوی(هایدیگەر و ناسیونال-سۆسیالیزم) با زمانی فەرەنسی لە پاریس بڵاوکردەوە. بەم بۆنەیەوە، رۆژنامەی لۆمۆندی فەرەنسی نووسیبووی: (کتێبەکەی فاریاس تەقینەوەیەکە، ئەوەش نا لەبەر هێرشکردنەکەی، بەڵکو لەبەر بەهێزی). ئارنۆلد شوبلزیل لە ووتارێکدا دەنووسێ(هیچ چاپخانەیەکی ئەلمانیا ئامادە نەبوو ئەو کتێبە لەچاپبدەن-یونگە ڤێلت،٥،٢٥-) و لەپاش ١١ساڵ بە زمانی ئەلمانی بڵاودەکرێتەوە. بەداخەوە پێشەکی چاپە ئەلمانییەکەی لەلایەن فەیلەسوفی ئەلمانی بەناوبانگ(یورگن هەبەماس)ەوە نووسراوە، چونکە، بە بۆچوونێکی، هەموو رەنجی(فاریاس)ی بەبا داوە! هەبەماس دەنووسێ (بەرهەمەکانی هایدیگەر دەمێکە خۆیان لە کەسایەتییەکەی جوداکردووە.-ل.١٢-)! ئایا بەراست مرۆڤ لە بەرهەمەکەی جوێ دەکرێتەوە؟! بەرای من، چەندە محەمەد لە قورئان و دامەزراندنی دەوڵەتەکەی جوێدەکرێتەوە" سەددا، لە بیری نەتەوەیی عەرەبی یان تاوانی ئەنفال" سەرمایەداری لە سیاسەتی داگیرکردن" بریشت لە بیرو میژووی کۆمونیستەکان جوێدەکرێتەوە" هەر ئەوەندەش دەکرێ، بەرهەم و کەسایەتی هایدیگەر لە بیرو دەسەڵاتی ناسیونال-سۆسیالیزمی ئەلمانیا، جودا بکرێ.

پرۆفیسۆر(فاریاس) لە سەرتاسەری کتێبەکەی و لە دارشتنی پوختەی تێزە سەرەکییەکەیدا، زۆر بە وردی لە بارەی بیروبۆچوونی پێشینەی هایدیگەر دەنووسێ و ئاماژە بۆ شێوەی بیرکردنی ئۆتۆرتێت، ئەنتی سمیت و ناسیونالیستی توندرەوەکەی دەکا کە پیرۆزی بە وەڵات دەدا-تێکستەکانی لە ساڵی١٩١٠-یا ئاماژەکردن بە ئەندامبوونی لە ریزی(حیزبی ناسیونال-سۆسیالیستی کرێکاری ئەلمانی)دا، دەربڕینێکی پێشنەبینی ئۆپۆرتۆنیستی یان بەناچاری تەکتیکی، نەبووە، بەڵکو پێشتر، پێش ئەوەی سەرۆکایەتی کۆڕی زانکۆی فرایبۆرگ بەدەستەوە بگرێ و لە پاشاندا بە تەواوەتی سەرۆکایەتی زانکۆ و ئەندامبوونی لە حیزب، هەستاوە بە هاندانی سیاسی- پراکتیکی بە مانای ناسیونال سۆسیالیستەکاندا" رەنج و کۆشیشی داوە بۆ ریفۆرمکردنی ناسیونال سۆسیالیستی زانکۆ(ل٤٠)" پێکەوە لەگەل (روزنبێرگ)و پایەبەرزانی تری ناسیونال سۆسیالیزم و هانز فرانك (کۆمیساری دادپەروەری رایخ)کاریکردووە بۆ گۆڕینی(یاسای رومی) بە(یاسایەکی جەرمانی)" پێکەوە لە گەل گۆبلز، رۆدولف هێس و ئەلفرید رۆزنبێرگ لە(خوێندنی باڵای سیاسەت لە بەرلین)بەشداری لە سیمینارەکان کردووەو لە لانی کەمەوە تا ساڵی١٩٣٥درێژەی پێداوە.

هایدێگەر تا ساڵی١٩٥٣دا نەك تەنها بەرپەرچی پێداچوونەوە لە بڕوای بە"ناوەکی حەقیقەت و گەورەیی" ناسیونال سۆسیالیزم نەداوەتەوە، بەڵکو هەروا ئامادەنەبووە بە روونی و بە دووبارەوە رەفزیکردووە لە تاوانە گەورەو بەتێروتەسەلە لەبەرچاوەکانی رژێمی هیتلەر، پاشگەزبێتەوە.(ل٤٤). شایان باسە تا مردنیشیدا ئامادە نەبووە، تاوانی جینۆسایدی جووەکان(هۆلۆکۆست) مەحکوم بکا. لە گفتوگۆ بەناوبانگەکەی لەگەل گۆڤاری(دێر شپیگل)ی ساڵی١٩٦٦دا، سەرلەنوێ نازیزم بە"یەکەم هەوڵدان بۆ سەرلەنوێ بیرکردنەوە لە پەیوەندی مرۆڤ لەگەل تەکنەلۆژیا)دەنرخێنێ. لە ساڵی ١٩٣٤دا، راگەیاندنێك کە لەلایەن هایدیگەریشەوە ئیمزاکرابوو لە رۆژنامەی (فۆلکشە بیئۆبئاختە)و رۆژنامە گەورەکانی تر بڵاوکرایەوەو تێدا هاتبوو: (زاناکانی ئەلمانیا پشتیوانی ئیدەوڵف هیتلەر دەکەن)-ل.٢٦١-)

پۆستمۆدێرنە فەرەنسییەکان کە شاگردی (هایدیگەر)ن و لەپێشەوەیاندا(دریدا، لویتارد و فۆکۆ)، بەشداری مامۆستاکەیان لە دەسەڵات و تاوانەکانی نازیزم زۆر بە کورتی، هەڵسەنگاندووە، بەڵام ڤێکتۆر فاریاس بە درێژایی٤٣٩لاپەڕە سەرتاپا بەڵگەنامە، سەلماندوویەتی کە ئەو ماوەیە(١٩٢٧-١٩٧٦)هەرگیز ماوەیەکی کورت نەبووە!!

فاریاس دەنووسێ: (لە سێنتەری دیکۆمێنت لە بەرلین)، بەڵگەنامەیەکی زۆرو نەبینراو لەبارەی هایدێگەر دەستدەکەوێت" لەوێدا شناسنامە حیزبییەکەی بەرچاودکەوێت و تێدا نووسراوە، کە لە١٩٣٣/٥/١لە ژێر ژمارەی ٣١٢٥٨٩٤(گاو بادن)بووە بە ئەندام لە حیزبی ناسیونال سۆسیالیستی کرێکارانی ئەلمانیا و نووسراوە(من بە رەگەز ئەلمانیم و ئازادم لە أەگەزی جوو یا رەشپێست...)و شایانی باسە کە هایدێگەر تا ١٩٤٥دا وەك ئەندامی حیزبی ناوبراو ماوەتەوە...هتد(لا.١٣٧). هایدێگەر لە دیسەمبەری١٩٤٤، واتە لەکاتی هەڵهاتنی لە فرایبۆرگی بۆردومانکراوو هەرەشەلێکراوەو لەلایەن هاوپەیمانانەوە، بۆ ماڵی برادەرێکی بەناوی(گیورگ پیچت) دەروات ولەدەفتەری یادوەرییەکەیدا، دەنووسێ: (ئاوابوون جیاوازە لە کۆتاییهاتن. هەر ئاوابوونیك، لەناو هەڵهاتندا بە لەدایکبوون دەمینێتەوە-ل.٣٧٠)

یەکێك لە وتە بەناوبانگەکانی هایدێگەر ئەوەیە کە وتوویەتی:(کاتێ فەرەنسییەك بەڕاستی دەست بە بیرکردنەوە دەکا، بە ئەڵمانی دەپەیڤێ-ل.٤٤-)!. ئێستا، لە پاش پتر لە نیو سەدە دەبێ بڵێن، ئەو بۆچوونە بەئاشکرا زادەی بیری راسیستیی هایدێگەرە، هەر وەك "سۆسیالیستە ئەڵمانییەکان وایە کە لەو باوەڕەدا بوون، مارکس/ئەنگلس گوتەنی: (نەتەوەی ئەڵمان نموونەی تایبەتی هەموو نەتەوەکانە، خوێرییەکی ئەڵمانی ئینسانێکی بێوێنەیە-مانیفێستی کۆمونیستی،ل.٦٧-).

(دەستپێشخەری سۆسیالیستەکان لە فرایبۆرگ-ISW-) لە ووتارێکیاندا بە ناوی (ئیدۆلۆژیای دیسکۆرس) دەنووسن:(هایدێگەر فەیلەسوفی بەکۆمەڵکوشتنە، وەك چۆن کارڵ شمت یاساناسی بووەو ئیدەوڵف هیتلەریش رێکخەری.)

کێن ئەوانەی وا نیتشە، ماریتن هایدێگەر و ئەوانی تر بەرز هەڵدەسەنگێنن؟ دەیانەوێ چی بڵێن و بە چی بگەن؟ بۆچی سەرلەنوێ لە کون و قوژبنی زانکۆکانی ئەڵمانیا، ئێران، وەڵاتە عەرەبییەکان و لەلایەن چەند کوردێکی"سەربەخۆ و بێ ئایدلۆژیا"، لێکۆڵینەوەو مشتومڕ لە بارەیانەوە گەرم دەکەن؟

بە دەگمەن زانای زانکۆ یا نووسەر و سیاسەتمەدار هەیە، باس لە هایدیگەر بکا، بەبێ ئەوەی هێما بۆ کتێبەکەی فاریاس نەکەن:

لە٢٥/یونیی/١٩٣٣، بەیادی ئاهەنگێرانی(Sonnwendfeier) کە لەپاش جەنگی جیهانی یەکەم، کارەکتەری شێوە پرۆتێستێکی بینی لە دژ رێککەوتننامەکەی فەرسای، هایدیگەر، وەك سەرۆکی زانکۆ، لە ووتەکەیدا لەبەردەم هەزاران قوتابی و ئاگرێکی گەورە، ووتی: (ئەی بڵێسە، ئاگادارمان بکە، روونا کیمان پێبدە، ئەو رێگایە پیشانبدە، کە گەرانەوەی تێدا نییە!- هەمان سەرچاوە،ل١٧٥)

لە ناميلکەی(هیراکلیت)دا گیانی نەتەوە، ئەنتی ئەمریکانیزم-بەو مانایەی ئێستاش- دەردەبڕێ و هێشتا هەر ئومێدی بە سەرکەوتنی هیتلەر دەبێ، هەروا بوونی ئەڵمان بە ئامادەبوونیان بۆ خۆبەکوشتدان لە جەنگی جیهانی دووهەم و لەپێناو سەرکەوتنی فاشییەت دەپێوێ و دەنووسێ: (ئێمە ئیمرۆ دەزانین کە جیهانی ئەنکلۆسەکسۆنی ئەمریکانیزم بأیاری داوە، ئۆروپا، واتە وەڵات، و واتە سەرەتای رۆژئاوا لەناوبەن....هێشتا تاقیکردنەوەی حەقیقی و گەورەی ئەڵمانەکان لەپێشدایە، أەنگ پێی نەزانن کەوا لە دژی ئیرادەیاندا تاقیدەکرێنەوە، داخۆ تەبا و رێکن لە تەك حەقیقەتی بوون، ئایا ئامادەبوونیان بۆ مەرگ بە قەدت پێویست، بەهێزە....).

دەمێکە، پێشی دەسەڵاتورەگرتنی نازییەت، (ئەنتی سیتیزم) لەلای هایدەگەر ریشەی هەبووەو لە ناميلکەی (دەروازەیەك بۆ ناو میتافیزیك، لا٢٨، ١٩٥٣)دەربڕیوە" بۆ نموونە، جوو بە: (جنۆکە)ناودەبا، یا بەم شێوەیە (رێکخراوە بێ زەمینەکانی مرۆڤە ئاساییەکان لە رووسیا و ئەمریکا کە گەلی ئەڵمانیان گەمارودراوە). جگە لەو بۆچوونانە، هایدیگەر بە شێوەیەکی دأندانە، وەك بڵێی بەخۆی بڕیاری سووتاندن و کوشتنی جووەکانی دابێ، لە١٩٤٩، لە ووتارێکیدا لە شاری بریمن، ووتویەتی: (ئێستا کشتوکاڵی بووە بە پیشەسازی خۆراکی مۆتۆریزەکراو، لە جەوهەردا، وەك فابریکاتسیونی لاشەکان لە ژووری بە گازکوشتن و ئۆردوگاکانی لەناوبردن، هەمان شتە، وەك ئابلۆقەدان و برسیکردنی وەڵاتان و هەمان شتە وەك فابریکاتسیونی بۆمباکانی ماددەی ئاووی.-هەمان سەرچاوە، ل٣٨٦))

لە خۆرا نییە، پرۆفیسۆر(مارتین بوبەر) خەڵاتورەگری کتێبخانەی ئەڵمانیا لە ١٩٥٣ گوتویەتی: (هایدیگەر: هیتلەری هزرە)!" یوئاخیم بروین ناوی ووتارێکی دەنێ: (فەلسەفە بۆ عەیبدارکردنی گورستان-مەبەستی ئەوەیە، نازییەکان گۆڕی جووەکان بە رەنگ، سمبول و ووتەی خۆیان، عەیبدار یان وێرانیان دەکەن)

لە ٢٨ی ئۆگۆست/١٩٤٧، هیربەرت مارکۆزە نامەیەك بۆ هایدیگەر دەنووسێ و داوای لێ دەکا پاشکەزی خۆی رابگەیەنێ لە نازییەت یان لە کوشتنی ملیونان جوو، ئەویش بەم شێوەیەلە ٢٠/١/١٩٤٨ وەڵامی دەداتەوە: (....چەند سەختە گفتوگرکردن لە گەل مرۆڤێکدا کە لە ١٩٣٣وەوە لە ئەڵمانیا نەبووە و سەبارەت بە سەرەتا و کۆتایی بزووتنەوەی ناسیونال سۆسیالیست حوکمدەدا. هەروا سەبارەت بەئیلتزامییەوە بە رژێمی نازی دەنووسێ: "لەبارەی خاڵی سەرەکی نامەکەتان دەمەوێ ئەمانەی خوارەوە بڵێم: لەبارەی١٩٣٣: من چاوەڕوانی ئەوە بووم لە ناسیونال سۆسیالیزم نۆژەنی رۆحی بکا بۆ هەموو ژیان، ئاشتبوونەوەی ناکۆکییە کۆمەڵایەتییەکان و بوونی رۆژئاوا لە مەترسی کۆمونیزم رزگار بکا. من ئەم بیروباوەڕە لە گوتارەکەمدا بە بۆنەی بوونم بە سەرۆك زانکۆ، دەربڕیوە(هەموتان خوێندووتەوە؟) و لە وتاری(جەوهەری زانست) رامگەیاندووە-ل٣٧٢-٣٧٤).

لە پاش روخاندنی دەسەڵاتی نازییەت، ماڵی هایدیگەر داگیر دەکرێ و لە زانکۆ دەردەکرێ.

ماوەیەتی

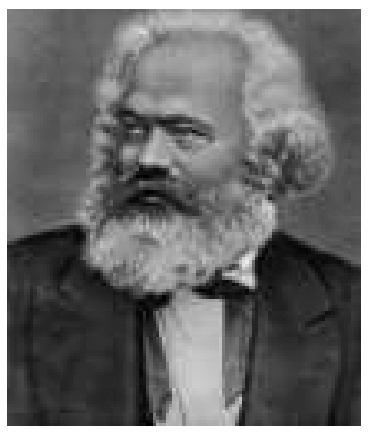

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com